

מיקשה של פירכות

210000000

מאת משה שרת

שינוי טעונים מרעון, כא לשלול את ההתייחסות עצמו — והיה חופש את הרע ברובו.

המדינה הזאת קיבלה עד היום כ־260 מיליון דולר במענקים מארצות הברית, כ־90 מיליון בעודפי מזון, 293 מיליון בשילומים מגרמניה וכ־400 מיליון במגביות יהודיות, כשה"כ יותר ממיליון דולר. כל אלה, פרט לחלק קטן מהמענק ולתשלומי "א" בעד עודפי המזון, שלא על מנת להחזיר, אלא הם סכומים עצומים אך תמורתם בהישגים של ממש אף היא אדירת ממדים. מי פתח ויאמין כי כל ההתפתחות הכבירה הזאת, שחלה בארץ, או לפחות אחוז ניכר ממנה, היו אסטרטגים כלי אותם ספספו העושר והתנועות והשילומים, הן אין חלקו של א. ל. עם אותם דימגוגים נגלים המכריזים באוני העם — אלה עם אשר כלעדי אוחז עזרת לא היה קיים כלל בארץ — כי כל הכספים הרבים האלה נחבצו, הוצאו להקצו, או סתם נעלמו. אלא מה? א. ל. נבדל מן ההתפתחות השלילית המלווה את ההתקדמות המבורך של גרמניה, השטת עזרה ומיליון חובת מוסרית מה ושל בניה משק ושיקום עם מה, כך להי מנע מתקלות, שהן טפל לעיקר, הוא מ צלע, אפשר הנה סנדרים להקריב את העיקר. שכן המסקנה הנכונה מההתקדמות פירושה נעשה שביטח תנועת הבנין ונטינה לכלכלת תרת אסון לא נרד מן החוויה.

אל מי הוא מציע לנו לסנות לשם השגת אמצעים במקום כספי העזרה — כקרו למימון העליה ובהן להשקעת בפיתוח אל. בנקים פרטיים וחברות מסחריות? ואמנם זה רצינו כבר אר מרמי משחו בדבר המינבולות הרובצות על אשראי לזמן קצר מבחינת מימון הפיתוח, אשר להשקעות מסחריות, ל אילו מרדים אפשר לצפות כי יגיעו והאמנם יוכלו להקניא את כל שדות פעולתנו המשקית היוצרת תולדות ה הון הפרטי בבנין הארץ — על הברכה הרבה שבו בתחומים מסוימים ועל קוצר היכולת הסבוע בו לפתור את בעיית המשק הלאומי בכללותה או ב עיקרה — ידועות וגלויות יאין צורך לגוללן מחדש. אפשר להגיע להישגים נוספים וחשובים בכיוון זה, אך בשום פנים לא למעשי נוסים, מבחינות מסוי ימות אנו שותפים לגורלן של כל ה ארצות הנחשלות השואפות לפיתוח והמשוועות להון פרטי — ואין, או ב מזהו כאין, ההתקדמות הטכנולוגית המתחוללת בימינו בארצות המפותחות היא כה מהירה קצב, רבת תנועה ור חבת ממדינה עד כי היא מולצת את כל

מהן ארצי של עודפי מזון ומילדות נזירים של בנק יצוא ויבוא חלופים בצורה הטוב של ממשלת ארצות הברית. גם עזרתה הכבירה של היהדות האמריקנית — אם ע"י המגביות או ב" דרך מילות העצמאות — זקוקה לנוי רם זה, כל אלה מצטרפים לריקמת יח"ל מן הויקה של ישראל לארצות הברית. שום סלידה לא תועיל לשטש, כל ש" כן לעזרה, עובדת יסוד זו, אבל עצם הסלידה מעוררת קשייה. הן אלמלא העזרה-החורמת אינו בכל הצנורות האלה, בשום אופן לא היינו מגיעים עד הלום בקליטת העליה ובכנין הארץ. גם בפיתוח תשתיות יבסיסן צרכים אחרים של קיום האשור תיגענו לרמה גבוהה למדי רק משום שהידות לעד רת חוץ שקיבלנו למען העליה והפי תח-יכולנו להקדיש סכומים כה גדולים מאמצענו העצמיים למטרות חיוניות אלו.

אבל ליבנה טוען, כי המענק חובל בחופש מדינתנו, אם נכון הדבר, כי אז איתנו קיסרוג חל על כל תר צי רות הסיוע האמריקני. אבל טענה זו שלעצמה אין היא מוסרית. ראשית, גם יזום אמצעים לקליטה ולפיתוח — הוזה אומר, לחינוך המדינה, להרחבת כוס המחייה בה ולהנחת יסודות ל עצמאותה הכלכלית לעתיד לבוא — הוא ענין מדיני מכריע אשר כל מר שיהל בישראל חייבת להעמידו ברוב סדר יומה. חרות היא וכס עליון, אך ללא כל ערכה מפורק. שנית, יקשה מאד למצוא מקרה בו נרתענו ממע"ה כה מדינית עם ארצות הברית בעקב ת יעיה שבאה מצדה ואשר פנעה באחד מעניינינו החיוניים תוך חשש פן יב"ר דע מה לעזרתה הכספית, ודאי, תמיד היינו מצוים לשקול מראש את תנ"ר בותיה של ואשינגטון ולהתחשב ברג" שויתנו של ציבור אזרחי ארצות הברית. אבל מבחינה זו הרי כל התפתחות מדינית החוץ שלנו היתה רצו מה התחשבויות בעמדתם של גורמים מגורמים שונים במערכת הכחות הביר יאומיים.

למעשה הלך כסום המענק והקטן משגל לשנה — עם ההתכווצות שחלה בפנח הכללי של הסיוע האמריקני ל מטרות לא-עבראיות. כיום אין סכום ה מענק מלא תפקיד מכריע במאזן מ"י בע חוץ של ישראל או בתקציב הפ"י תוח שקה — אם גם מבחינה כספית אין בשום פנים לזלזל בו, והר על כן, א. ליבנה מתעלם לגמרי מהעובדה כי

שכבר בי המשך החזקתנו ברצועת עזה היה מוצץ את לשד המדינה להא תכלית ואף יותר מזה: הדבר היה מסבך את המדינה במשברים כלתי פר סקים בחזית חוץ ובסתירות פנימיות נלא מוצא. מסבך מהצטרות מסמ כות, כי שיקול זה, שלפני בא סינוי הרצועה לחלק את המדינה מצדה גרו לה היה מאד לעיני הממשלה. כבואה לקבל את החלטתה כיבדת המשמעות, אשר לפיני חוץ מפרץ שלמה, הרי כבר ואמר בכנסת כי החזקתנו באוהה רצועת סיני על אפ"ש אי"ם, יותר משהיתה מסייעת לשום הישראלי ולס חרנו ההרדי עם ארצות אסיה, היתה עלולה לחבל בהם.

בעברו עכשוו מלחקו המדיני הצורך לחלקו המדיני-הכלכלי של מאמר לובי הריני נתקל שיב בשורה של ספיר כות.

לכאורה, הגרסה שלפנינו פשוטה ב תכלית ומתקבלת על הדעת: המענק ייצר או מסלול תלות, כל תלות היא דבר פסול, ולכן יש להינור מהמענק כל שכן אם הוא ינסס מבחינה כלכלית, אב מידתה נקי ממגמים אלה, שכן אינו מתחבסר אלא אורו יש לשלם. והוא גם מיועד למטרות מסוי ימות שחיבן מובטל ולכן מותר ל חיוק לו.

משטות זו אינה עומדת במבחן קצת יותר מעמיק. הנה קיבלנו בשנת 1949/50 שני מיליון מהבוק ליצוא ל ליבוא כסכום כולל של 135 מיליון דר לר, להשקעה בחקלאות ובתעשייה. הם ניתנו באישור מחלקת המדינה — זאת ואמרת הם לא היו ניתנים בעדור ר צוגה הטוב של ממשלת ארצות הברית. מבחינת התלות בארצות הברית — אם זוהי תלות מדינית, ואם עצם הויקה לעזרתה פסולה — במה כשר המיליון מהמענק? שתי צורות העז רה פירושן זיקת ישראל ליחסה ה אורו של הממשלה האמריקנית.

והנה באוסטרב שער התבשרנו י שר האוצר בחורו מאה"ב כי מלוה חדש של בנק יצוא יבוא— היה מרובך אז על 75 מיליון דולר, שוב לפיתוח כלכלי — ממוה כמנוח בקיפססה. הרי כה תמות ניתלו אז במיליון זה למשא ומתן עליו נספס בעקב המאונדעות. אבל עתה שעם הצוית לא"ם היסדרנו יח סינו עם ארצות הברית — מה דעת אליעזר ליבנה? המותר לנו לחדש את המ"מ, אם רק ניתן הדבר לכאורה

במאמרו, המתן שהסך לאתנו" (ה) ארצי מיום י, "ט" אדר ב' יוצא אליעזר ליבנה להוכיח כי המענק הא מריקני, שהכניס עד כה לאוצר המדיני זה סך 260 מיליון דולר, וכן עודפי המזון שקיבלנו מארצות הברית, עד עכשיו בסך 90 מיליון דולר, לא הנו מרבה אלא קללה, ועל כל פנים נהפכו במרכה לקללה במרוצת הזמן. הוא שר ען, כי מתנות אלו, השפילונו והזיקו לנו מבחינה מדינית, ואילו מבחינה כלכלית יצא שכן בהפסדן, אנב כד הוא דו לשבט גם את, כספי התרומות שתורמות תפוצות ישראל לקליטת ה עליה במדינה, משום תועלתם המסורק פקת וניזקם הבורר בעיניו, אבל מכיון שאין בעזרה זו פסול מדינו הריהו נר טה להחיר קבלתה גם להבא, לעומת זה, המשר יזיקתנו למענקים של ארצות הברית — במאזן ובמזון — הריהו בעיני רע מוחלט ובזיתורנו עליהם הוא רואה תפוגה מדינית חשובה ולא עוד אלא גם, בעד מכריע לקראת ה"י דאתנו הכלכלית ואפילו דירבה, קלר טה אמתות של העליה.

לדעת בעל המאמר מתחבב ויותר זה דוקא עכשיו, לאחר שנכנינו לתיח צה של ארצות הברית בנסיגתנו מר צועת צוה וימחקר שמה ובזה הוידנו במידה מסוימת יחידה של תלות מס מדיניות האמריקנית. הגיעה השעה אמא, להסתיין על ידי מעשה רב רושם את אייכנסייתנו לארצות הברית ואת נעשה על ידי הצרפת ויתור מראש על כל מענק מדינה, על ידי כך נחנך זה סה מדינית נפסדת אשר גם מבחינת קה מדינה היא לנו לרועץ את החסר לנו ביבוא של חוץ נמלא במיליות וב השקעות. א. ליבנה מוכן לאשר המשך קבלת מיליון מתבוס הממשלה האמ ריקני ליבוא וליצוא וגם את המשך הפצה אגרות החוב של מלוה העצמי אית יתפית הישראלי, אך ביחוד הודר לכו שבי אחרי האשראי שאנו מקבלים כאנגליה ובצרפת, דוקא משום שנותנו אינם ממשלות אלא "בנקים פרטיים וחברות מסחריות". לדעת בעל המאמר הסורים האלה ניתוח זה של תפוצה מבחינה מדינית וכר בליה כאחה מופקר מיסודו מסקנותיו שישבושת ואינו הילמית כלל את עובי דות היסוד של מציאותנו.

הצגת נסיגתנו מרצועת עזה ומספרן שלמה כנעיה מלחצה של ארצות ה ברית אשר ידעת אליעזר ליבנה זה היינו חמומים להענות לו, יש בה ספיר

ממלכת הנהיגה קלה שלא כדון אם אנו מייחזים את הדיבור על לחץ ארצות חברות וזאת על מנת להגן אינם אין שני אלה מושגים תחת כל ועיקר עם של משקלה הרב של ארצות הברית בקרב אולם אין היא בשום שנים ריר זנית בארגון הבינלאומי ואין השפעתה בתוכו כליכולה. ארץ שנוצר מאר צות הברית לעילי באיים החלטה שר היתה רצויה לה וכן ארץ שלא עצרה ארצות הברית כוח למנוע קבלת החלטה שהיתה לה למורת רוח. אבל גם בהת קבל באיים החלטה בתמיכת ארצות הברית, אין פרוכה בהפרת התנגשות עם ארץ בלבד. הוצאותיה של הפרה כזו חורגת ממסגרת היחסים עם אר צות הברית ומתפשטת על מני תכל רבה. גם יחסי ידידות הדוקים ביותר עלולים להסגך ממנה. ויש לכך רא יות באפריקה באירופה ובאסיה. אנו יבוליים, כמובן, לקטש קו הביטאנו לי די כנסת עם אולם בכללותו. ויש תכנו מקרים בהם לא נוכל להימנע מתנגשות כזו — אבל אז לא נשלה עצמנו לחשוב כי דוגל זה ישתכשו יחסיו עם אחייב בלבד.

במאמר מסוגו יש כל ההבדל שב עומד בין איציותנו להחלטה העצרת ב-1949 בדבר ביטאום ירושלים לבין המדיניות החלטת הפנימי ב-1956. רא שיה לגבי הביטאום היה יתב הביצוע מוטל על אולם. וזוהי ארץ כבה היבית לפני כן את כשלונו כחור לר קים משטר בינלאומי בירושלים. ל עומת זה, הפיגור היה מוטל עליוני כל ויכוחנו לגבינו. היתה ברורה ל כל, שנת ירושלים הישראלית היתה בחזקתנו מלכתחילה והחלטה אולם ב אר להציגנו מתוכה. לא כן אוריי המבוש של מסע סיני — אותם כבשי ני במחמת תנועה, להיות כל העולם לדע כי אולם שלנו ותוך הודיה גם מצדנו, מפורשת או משתמעת, כי אי ננו וואים אותם ככלולים בתחום רכיו נות ישראל. ושלשית, באי הצית ל החלטה הביטאום לא עמדנו בזה, אלא היה לנו שותף ערבי.

מדוע לא נבין, כי סתם מדינה התי ברת באיים מתקשה לגרוס, כי בפרוי ססטור בין שתי מדינות שבוות רשי אית כל אחת, ותהי הצודקת, לתפוס רצויה משט שכונת וההחזיק בה על אר תבוא על סיפוקה. נזחה, שקרה כי דב הזה בין שתי מדינות אחרות, כי לום תיינו מאשרים תקדים כזה ומתי עומים מהסכנה כי הוא עלול לפגוע בננו.

אכל וזוהי ארץ עם ארצות הברית אינו הסעות היחידה בפרק זה של תי מאגר. השניה היא ההנהגה כי בכלל לא כאה נסייתנו אלא תוך מניעה ללחץ. ודאי שגורם הלחץ הבינלאומי מיאא כאן הסקיד, אבל פעלו ללא ספק גם שקולים טובתנו מבחינתנו אנו. הן היו

הקודם מאותו מקור. אמנם רק כלא חר יד. אבל עלי להזהיר, כי גם הפעם היות אישית המלכות חלנו. ברצונה הטוב של ממשלת ארצות הברית זאת אומרת נתינת הסגן את זקנתו ה מדיניות לעזרתה. אם היתה לעז רת ארצות הברית פסולה מבחינה מר דניות. הרי חל פסול זה גם על המלי ויה. ואם חשוב דוקא עכשיו להסגין את אי תלותנו כלום יציע לנו א. ליב נה לתת עליו?

אמנם יכול א. ליבנה להחיש לעצמו מיפלט בהעדיפו על המליטה של בנק יצוא ויבוא הממשלתי האמריקני את האשראי מבנקים פרטיים וחברות מסר היות" באנגליה ובצרפת. אם זאת יע שה — והוא עשה זאת כבר במקד מה כמאמר — הרי שיש יק על עצמו את הבניה על יד התעלמות מריקעה המציאות. לא ברור לי בדיוק היקף האשראי שקיבלנו עד כה מהמקורות ערכה מרימם על נס, אך ברור, כי זה לא היה אשראי לזמן ארוך. היתה אר מר, היתה בזה עזרה, קופתית, אשר ערכה קיים ועומד, אך לא היתה בזה שום תרומה של ממש למימון של פיתוח. לעת עתה גילינו רק מקור ר ציני אחד לאשראי ארדמועד והוא בנק יצוא ויבוא של ארץ. וכלי אשראי ארדמועד או בלי מילווה עצמאות או מענקים או כספי שלומים — לא יתכן מימון של תקציב פיתוח ראוי לשמן. אשר אמצעותם של תושבי האר רץ אולם מספקים לכלכלה.

בימים אלה קראנו על אשראי כספי 30 מיליון דולר, שהושג שר האוצר ב צרפת. ידור על הצלחה חשובה זו כשבר ידאי נשמע בזה פירט על תנאיו לטרוחיו ומודעו פרענו של אשראי זה. הרי הדבר כאשר יהיה, מי שמכיר את צרכינו יתקשה להיות כי גם לאחר ההישג הזה יתחל שר האוצר ומאש על כל סיכוי של חידוש המשא ומתן עם בנק יצוא ויבוא. לכן השאלה שהעצתי בעינה עומדת.

ידידי, אם פסול המענק, אם פסולים עונדי המון, כי או פסול גם המלילה של בנק יצוא ויבוא, שכן אר הוא אינו ויתן אר ורק מתוך שיקולים ברי קאיים. אבל הבה נבדוק פסול זה מי הו. מדוע אסורה עלינו עזרה בזאת עמנו נעשק ונחטם מורל דורות. גם בלי מעשי גול סיטוניים. גור עלינו לרוב, על פי הנאלי לכללת הממשלה, להשחקר אל צורו וקובי. ושללם מי מנו היכולת להקים לעצמו נכסיו יסוד בנקיים. עתה שכבש לעצמו את האפי שרות לבנות ביתו מתחל על יסודות איתנים ובאה ממשלת מעצמה אדירה וימושית לו עזרה על דעת נבחרת עי מה — כתחילה תוך העזות לתביעתם של נבחרת עמה — מה פנס מוסרי או מגרעת מדינית יש בדבר?

זאת ועוד. לא רק המענק השנת

מחצית המענק כתבואה לזמן ארוך, זאת אומרת היא טענה פרענו. מיצפו המיוחד על המענק, בשל היותו מתחל מסר. טעון. פיתוח. עד למחצית. גם בעד רוב עונדי המון אנו חייבים לשלם תמורה מלאה בלירות ישראליות — ומרבית סכום זה מותרת לנו, שוב כהלוואה לזמן ארוך. ומצא, כי גם מי שום קטנו החסר של סכום המענק בי כלל וחקרו היתן במתנה בפרט, וגם ובצדק — משום שעם ביטול המ ענק אין משתנה הנוקד היסודית של משקנו לעזרת ארצות הברית בצורות שונות. המחייבת תמיד עמדה חיובית מסוימת מצד ממשלתה, מוסרית ה הנהגה כי ויתורנו על המענק בשעה זו עשוי להיות צעד בעל משמעות מרר נית מרחיקה לכת. הפגנה שאינה משי קפת שנוי משו במערכת היחסים לא חועיל הרבה. ומי שאינו שותף לדעה, כי במענק כשלעצמו כרוך נזק כלכלי ודאי לא יגרס הפגנה שערך החיובי מפקפק בעוד שהיעל השלילי. שלה ברור.

עוקב הבניה נעזר בשאלה העקרוי ניה, אם מיוק המענק או מועיל מבחינה כלכלית. בניה זו חלה על כל מע נהג הסכמים שמקבלת המדינה שלא על מנת להחזיר — לבניית ולכלינס סנור. העם בחובה. המומים הכלכליים שמיא א ליבנה במענק מצויים גם ב כספי המגביות ואפילו בשילומים שאנו מקבלים מגרמניה.

כאן אנו נתלים בנתיב היתדות שבכל מישלנו של אלעזר ליבנה. נפ שו סולדת זה כבר בעזרה שאנו מקב לים מבחור, מקורות יחודיים ולא יחודיים, לקיטת העלית ולפיתוח האר. רץ. לא הוא בלבד נחטס להקד רוח זה, המעביר אותו ואחרים כמות על דעתם לבחלי ראית נכוחה את חיוביה המכריעים של המציאות.

ודאי שטבעו של "משק חסוי" הוא שמפתחות בו ובחברה הקיימת עליו תכונות נפסדות וחולשות מדאגות. סכמים המתקבלים ללא חובת פירעון, אפילו הם מוצאים למטרות ואפילו ה מטרות שהם מוקדשים להן מוצדקות להלווה, מקיילא הם מהנים את הכ לל. מרגלים את הציבור כולו לתנאים של רווחה שאינה מוגיעה לו. משבשים סדרי כלכלה בריאה וסופם שהם עלר לים להתנסק בכלל הזה עצמו. הגושא מסועף ומורכב ויקצר מצע המאמר מי לגוללו. הבניה טעונה טיכוס עצה מתי מיד והעזרבות מחושבת כדי למנוע תקלות תמורות ולהעמיד את הרע על מעוטו. לא מעט כבר נעשה בכיוון זה ייתכן כי עוד הרבה יש לעשות.

אכל מי שחור הירצעות מתוצאות חלוי השליליות של תהליך מימון ה פיתוח על ידי גיוס אמצעים ממלכתיים

תירא. אלא פירוטות לפיתוח הארצות המסגרות, אצלנו מסיע לתנועת חזון הפרטי הגורם הציוני. הוא יכול לע שות גדולות אך אין כוונתו לחולל נפ לאות. הוא תוספת חשיבה, השלמה יקרת ערך להון הלאומי והממלכתי — תחליף אי בו. וזהו אמת ישנה ונשנה, החורגת ומתאשרת על רקע בניי חמי דינה. ביהוד בתקופה זו של נחשוש עליה חוש, בלי זרם מוגבר של כספי תרומות צפוי לנו כשלוך חריץ.

ולחנים משלב א. ל. בדבריו על צד רת יהודי חולי נעימה של ולונו או לגלוג קל במנייה הנפשיים. הוא מו כן לתתשר עם המצביות החזויות הנדולות. כלומר התרומות משפיעים עלינו יהודי אמריקה. המקבלים את סיפוקם בעצם גרובותם. ההתנדבות של יחזות אמריקה, הצפונות והזרר מיה. וכן של יהודיות ורומ אפרקה, אנגליה וארצות אחרות. גובעת מחקר רות עמוקים של נאמנות יהודית מחקר צת ושל מסירות נלהבת למדינת ישי ראלי. הוא מפתיע כל לא יהודי בממד דיה ובחזקתה. הוא ראוי להערכה תוך יראת כבוד ולא לסלחות לגביה. לב. ודאי שהיהודים אלה באים על סי פוקם על ידי עצם התנדבותם. מועז לא מתוך סנכונים פילנטרופי אלא מ תוך אמונה גדולה. הם מאמינים ואלה מהם המבקרים בארץ וואים כי עליי — כי על ידי עזרתם הם נעשים שותפים למעשה בראשיתו הם מנערים ארץ משימת דורות ומחשלים עליה עמם בימים.

ודאי שאין להסתפק בתוצאה סטויה ניה של היש העצום שנוצר בעזרת כס פיתוח וישרא אמצעים שבאו לנו במתנה — או בשילומים — או בחלי ואה. יש לבדוק ולחזון ולבדוק באיז מדה מכחן השמוש בהם למטרות העי קריות של ביסוס המשק, העלאת ה פרעון, הרחבת הייצור, הגדלת היצוא וקידום הארץ לעצמאות כלכלית. לער מת זה יש להביא בחשבון את ההפ רעות הבחלי ומנעונו, הנגרמות לה הליכי בניו והבראה על ידי ועונעים בחזית הבטחון ומאמצים לשמירת חמ צור. מכל מקום יש לשקוד תמיד על תיקון כל מעות משקי ולהגבי מיד על כל סימן מדאי של נסיגה מהמטרה או סטייה מהדרך, אך אין להבנות את העם הזה בעיני עצמו כעם נתמך במהותו ההיסטורית הוא. עם נובחתי — ולא יוכל להיבנות בלי עזרה רבה, אשר חלק גדול ממנה לא יתה חייב להחזיר אלא בהישגיו. גם אין להשי מיע באזניו מהדורה חדשה של העי צה המחויבת שנתן פעם לעם רי יהודי זה הגשאי. כבודו במקומו מונח, ואשר החשובה הנצחת עליה ניתנה לו על ידי בני דורו. לעם הזה דרושות עצה וחושמה — ולא בעזרת רוח ומדחני שוא.